ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (sedmého senátu)

15. května 2008 *

Ve věci C-276/07,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES, podaná rozhodnutím Corte d'appello di Firenze (Itálie) ze dne 18. května 2007, došlým Soudnímu dvoru dne 11. června 2007, v řízení

Nancy Delay

proti

Università degli studi di Firenze,

Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS),

Italské republice,

SOUDNÍ DVŮR (sedmý senát),

ve složení U. Lõhmus, předseda senátu, J. N. Cunha Rodrigues (zpravodaj) a A. Arabadžev, soudci,

* Jednací jazyk: italština.

generální advokát: J. Mazák,
vedoucí soudní kanceláře: K. Sztranc-Sławiczek, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 6. března 2008,

s ohledem na vyjádření předložená:

– za M. Delay L. Picottim, avvocato,

– za Università degli studi di Firenze R. de Angelis a S. de Felice, avvocatesse,

– za Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS) L. Maritatem, A. Corettim a F. Correrou, avvocati,

– za Italskou republiku I. M. Bragugliou, jako zmocněncem, ve spolupráci s S. Fiorentinem, avvocato dello Stato,

– za Komisi Evropských společenství E. Traversou a L. Pignataro, jako zmocněnci,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článku 39 ES.

2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi N. Delay na jedné straně a Università degli studi di Firenze, Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS) a Italskou republikou na straně druhé ohledně uznání práv N. Delay nabytých během výkonu funkcí výměnného lektora.

Právní rámec

Vnitrostátní právní úprava

3 V italském právním řádu existuje zvláštní kategorie učitelů cizího jazyka, kteří jsou rodilými mluvčími, obecně nazývaná „výměnní lektoři“, která vychází z kulturních dohod uzavřených mezi Belgickým královstvím a Italskou republikou, jakož i ze zákona č. 62 ze dne 24. února 1967 (GURI č. 65 ze dne 13. března 1967, dále jen „zákon č. 62/1967“).

4 Článek 24 zákona č. 62/1967 stanoví:

„1. V rámci provádění řádně ratifikovaných kulturních dohod mohou být zahraničním státním příslušníkům přiznány roční úvazky, obnovitelné v následujících letech, a to odchylně od toho, co stanoví poslední pododstavec článku 13 zákona č. 349 ze dne 18. března 1958, pokud jde o postavení řádného lektora.

2. Tento úvazek je přiznán rektorským dekretem na základě uvážení fakulty a školy, na návrh řádného profesora daného předmětu, který vybírá ze seznamu tří osob vybraných oprávněnými orgány státu původu.

3. Obvyklá dokumentace se nahrazuje prohlášeními příslušných diplomatických orgánů, která potvrzují, že vybraný kandidát splňuje veškerá kritéria, včetně dokladu o dosažené kvalifikaci, vyžadovaná pro výkon činnosti lektora univerzitou země původu.

4. Tímtéž způsobem jako ve výše uvedených odstavcích, rovněž v rámci provádění řádně ratifikovaných kulturních dohod, mohou být cizím státním příslušníkům přiznány zvláštní úvazky jazykových lektorů a lektorů cizího jazyka a literatury vedle místa řádného lektora. Přiznání úvazku je podmíněno povolením Ministro per la pubblica istruzione (ministra veřejného školství).

[…]“

5 Článek 28 nařízení prezidenta republiky č. 382 ze dne 11. července 1980 (běžný doplněk GURI č. 20 ze dne 31. července 1980) stanoví:

„V mezích schválených finančních nákladů […] mohou rektoři na základě soukromoprávních smluv uzavíraných na odůvodněný návrh fakulty přijímat lektory cizího jazyka, kteří jsou rodilými mluvčími, s prokázanou a uznanou kvalifikací ověřenou fakultou, která má o ně zájem, aby bylo možno pokrýt reálné potřeby lektorských cvičení pro posluchače navštěvující jazykové kurzy, které nejsou nabízeny na základě zvláštních mezinárodních smluv, a to v počtu, který nepřevyšuje poměr jednoho lektora na sto padesát posluchačů, kteří skutečně navštěvují daný kurz […].

Smlouvy podle prvního pododstavce nelze prodloužit na dobu překračující délku akademického roku, pro nějž byly uzavřeny; mohou být po dobu nejvýše pěti let každoročně obnovovány. […]“

6 Na základě rozsudků ze dne 30. května 1989, Alluè a Coonan (33/88, Recueil, s. 1591), a ze dne 2. srpna 1993, Alluè a další (C-259/91, C-331/91 a C-332/91, Recueil, s. I-4309) přijala Italská republika nařízení s mocí zákona č. 120 ze dne 21. dubna 1995, změněné na zákon č. 236 ze dne 21. června 1995 (GURI č. 143 ze dne 21. června 1995, s. 9, dále jen „zákon č. 236/95“), jehož cílem bylo zreformovat výuku cizích jazyků na italských univerzitách.

7 Zákon č. 236/95 stanovil čtyři základní pravidla:

– funkce lektora cizího jazyka, který je rodilým mluvčím, jež byla zavedena článkem 28 dekretu prezidenta republiky č. 382 ze dne 11. července 1980, se zrušuje a nahrazuje se funkcí „jazykového spolupracovníka a odborníka v oblasti mateřského jazyka“ (dále jen „jazykový spolupracovník“);

– jazykoví spolupracovníci jsou univerzitami zaměstnáváni na základě soukromoprávních pracovních smluv (nikoli již jako osoby samostatně výdělečně činné) uzavíraných obvykle na dobu neurčitou a výjimečně, s cílem vyhovět dočasným potřebám, na dobu určitou;

– přijímání jazykových spolupracovníků se provádí formou veřejného výběrového řízení, jehož podmínky určují univerzity podle svých vlastních předpisů;

– osoby, s nimiž byly uzavřeny smlouvy o výkonu činnosti lektora cizího jazyka, který je rodilým mluvčím, jakož i osoby, jimž skončila platnost smlouvy, s výjimkou případů, kdy smlouva nebyla obnovena z důvodu jejich nezpůsobilosti nebo zrušení dotyčného pracovního místa, mají nárok na přednostní přijetí, a navíc jsou jim podle čl. 4 třetího pododstavce zákona č. 236/95 zachována práva nabytá na základě předchozího výkonu pracovních činností.

8 Podle čl. 1 odst. 1 nařízení s mocí zákona č. 2 ze dne 14. ledna 2004 o neodkladných opatřeních vztahujících se na hospodářské zacházení s jazykovými spolupracovníky na některých univerzitách, která se týkají rovnocennosti (GURI č. 11 ze dne 15. ledna 2004, s. 4):

„Ke splnění povinností vyplývajících z rozsudku vydaného Soudním dvorem […] [ze dne 26. června 2001, Komise v. Itálie (C-212/99, Recueil, s. I-4923)] je jazykovým spolupracovníkům, bývalým lektorům cizího jazyka, kteří jsou rodilými mluvčími, univerzit v Basilicate, Miláně, Palermu, Pise, ‚La Sapienza' v Římě a orientálního

univerzitního institutu v Neapoli, […] přiznáno poměrně podle počtu odpracovaných hodin, s ohledem na to, že plný pracovní úvazek odpovídá 500 hodinám, hospodářské zacházení odpovídající zacházení s osvědčenými výzkumnými pracovníky na dobu určitou s účinností k datu prvního přijetí do pracovního poměru, s výhradou případných příznivějších zacházení; […]“

9 Zákon č. 230 ze dne 18. dubna 1962 o právní úpravě pracovní smlouvy na dobu určitou (GURI č. 125 ze dne 17. května 1962, dále jen „zákon č. 230/62“), použitelný na všechny tuzemské pracovníky, jejichž pracovní poměr je upraven soukromoprávními smlouvami, stanoví v článku 2, že „pokud pracovní poměr pokračuje po původně stanoveném datu ukončení platnosti smlouvy nebo po datu, do nějž byla daná smlouva později prodloužena, pracovní smlouva se považuje za smlouvu na dobu neurčitou od data prvního přijetí pracovníka do pracovního poměru“.

10 Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že kategorie výměnných lektorů nebyla nikdy zrušena.

Spor v původním řízení a předběžná otázka

11 Nancy Delay, belgická státní příslušnice, byla zaměstnána jako výměnná lektorka Università degli studi di Firenze od 1. listopadu 1986 do 31. října 1994 na základě smluv na dobu určitou, jejichž platnost byla několikrát prodloužena. Nancy Delay se nejprve zúčastnila výběrového řízení organizovaného Commissariat général aux relations internationales v Bruselu pro lektory francouzského jazyka a literatury. Jelikož ve výběrovém řízení uspěla, byl její životopis následně zaslán zmíněné univerzitě, zároveň se jmény ostatních úspěšných uchazečů, aby si tato mohla vybrat výměnného lektora.

12 Dne 31. prosince 1994 jí nebyla obnovena smlouva, protože se její jméno již nenacházelo na seznamu předloženém belgickými orgány Università degli studi di Firenze.

13 Nancy Delay uzavřela dne 28. prosince 1994, po uplynutí dvou měsíců, během nichž nevykonávala žádnou profesní činnost, s toutéž univerzitou pracovní smlouvu na dobu neurčitou, jež se řídila zákonem č. 236/95 použitelným na jazykové spolupracovníky od 1. ledna 1994.

14 Navzdory rovnocennosti funkcí byla odměna přiznaná na základě této nové smlouvy nižší než odměna, kterou N. Delay pobírala v předchozím období. Z důvodu nemožnosti dospět k dohodě s Università degli studi di Firenze podala N. Delay dne 21. července 2003 žalobu k Tribunale di Firenze, kterou se domáhala, aby její smlouva byla ode dne 1. listopadu 1986, to znamená od počátku jejího pracovního poměru s Università degli studi di Firenze, uznána za smlouvu na dobu neurčitou. Nancy Delay si v zásadě přála využít režimu uznání nabytých práv bývalých lektorů cizího jazyka, kteří jsou rodilými mluvčími, stanoveného nařízením s mocí zákona č. 2 ze dne 14. ledna 2004.

15 Tribunale di Firenze její návrh zamítl zejména s poukazem na to, že výměnní lektoři představují kategorii, jež se zcela liší od kategorie lektorů cizího jazyka, kteří jsou rodilými mluvčími, podléhající i nadále zvláštní úpravě.

16 Nancy Delay se proti tomuto rozsudku odvolala ke Corte d'appello di Firenze, který s tím, že není zřejmé, zda byly v případě výměnných lektorů dodrženy zásady

stanovené Soudním dvorem v rozsudku ze dne 18. července 2006, Komise v. Itálie (C-119/04, Sb. rozh. s. I-6885), se rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Mohou být článek 39 [ES] a odvozené akty (*ex plurimis*: výklady podané ve [výše citovaných] rozsudcích ze dne 26. června 2001 [Komise v. Itálie] a ze dne 18. července 2006 [Komise v. Itálie]) vykládány v tom smyslu, že je právní úprava tzv. „výměnných lektorů", jimž, již vázaným (podle zákona č. 62/1967) pracovní smlouvou na dobu určitou, není zabezpečeno, že jim v okamžiku nahrazení této smlouvy smlouvou na dobu neurčitou budou zachována všechna jejich práva nabytá od data prvního přijetí do pracovního poměru s důsledky, nejen pokud jde o zvýšení odměny, ale i o počet odpracovaných let a úhradu příspěvků na sociální zabezpečení ze strany zaměstnavatele, v souladu s právními předpisy?"

K předběžné otázce

17 Podstatou této otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 39 odst. 2 ES brání tomu, aby v rámci nahrazení pracovní smlouvy na dobu určitou o výkonu činnosti výměnného lektora pracovní smlouvou na dobu neurčitou o výkonu činnosti jazykového spolupracovníka bylo osobě, která se nachází v situaci žalobkyně v původním řízení, odmítnuto uznat práva, jichž nabyla od data prvního přijetí do pracovního poměru, s důsledky pro odměnu, zohlednění počtu odpracovaných let a hrazení příspěvků na sociální zabezpečení zaměstnavatelem.

18 Je třeba připomenout, že podle čl. 39 odst. 2 ES volný pohyb pracovníků zahrnuje odstranění jakékoli diskriminace mezi pracovníky členských států na základě státní příslušnosti, pokud jde o zaměstnávání, odměnu za práci a jiné pracovní podmínky.

19 Dodržování zásady rovného zacházení, jejímž zvláštním výrazem je článek 39 ES, vyžaduje, aby se srovnatelnými situacemi nebylo zacházeno odlišně a s odlišnými situacemi stejně, není-li takové zacházení objektivně odůvodněno (viz zejména rozsudek ze dne 3. května 2007, Advocaten voor de Wereld, C-303/05, Sb. rozh. s. I-3633, bod 56).

20 Shledání diskriminačního zacházení, jemuž byla vystavena N. Delay, tudíž vyžaduje, aby bylo ověřeno, zda by byla tuzemskému pracovníku nacházejícímu se v situaci srovnatelné se situací žalobkyně v původním řízení uznána práva, kterých nabyl od data svého prvního přijetí do pracovního poměru.

21 Je třeba uvést, že je-li tuzemskému pracovníku, jehož pracovní poměr se řídí soukromým právem, změněna na základě zákona č. 230/62 pracovní smlouva na dobu určitou na pracovní smlouvu na dobu neurčitou, jsou mu zachována všechna práva nabytá od data prvního přijetí do pracovního poměru. Tato záruka má důsledky nejen z hlediska zvyšování platu, ale také co do počtu odpracovaných let a hrazení příspěvků na sociální zabezpečení zaměstnavatelem.

22 Jak již dříve rozhodl Soudní dvůr, má zákon č. 230/62 sloužit jako srovnávací měřítko pro kontrolu, zda je režim použitelný na bývalé lektory cizího jazyka, již jsou rodilými mluvčími, kteří se stali jazykovými spolupracovníky, obdobný obecnému režimu tuzemských pracovníků, anebo zda jim naopak přiznává nižší úroveň ochrany (výše citovaný rozsudek ze dne 26. června 2001, Komise v. Itálie, bod 25).

23 Jestliže tuzemským pracovníkům přísluší na základě zákona č. 230/62 právo na obnovení jejich kariérního postupu z hlediska zvýšení platů, počtu odpracovaných let a hrazení příspěvků na sociální zabezpečení zaměstnavatelem od data jejich prvního přijetí do pracovního poměru, musí bývalým lektorům cizího jazyka, již jsou rodilými mluvčími, kteří se stali jazykovými spolupracovníky, rovněž příslušet právo na obdobné obnovení s účinkem od data jejich prvního přijetí do pracovního poměru (výše citovaný rozsudek ze dne 26. června 2001, Komise v. Itálie, bod 30).

24 Je však třeba připomenout, že použití zákona č. 230/62 na tuzemské pracovníky předpokládá pokračování pracovněprávního vztahu mezi zaměstnavatelem a těmito pracovníky.

25 Ze spisu předloženého Soudnímu dvoru přitom vyplývá, že platnost pracovní smlouvy výměnné lektorky N. Delay skončila dne 31. října 1994 a její smlouva o výkonu činnosti jazykové spolupracovnice byla uzavřena teprve dne 28. prosince 1994, to znamená dva měsíce později.

26 Vnitrostátnímu soudu, který je jediným příslušným k posouzení skutkového stavu a výkladu vnitrostátních právních předpisů, přísluší prokázat existenci vztahu kontinuity mezi funkcemi, které N. Delay vykonávala pro Università degli studi di Firenze jakožto výměnná lektorka, a funkcemi, které jí tato univerzita svěřila jakožto jazykové spolupracovnici.

27 Zmíněný soud musí při tomto posouzení zaprvé ověřit, zda má profesní činnost vykonávaná výměnnými lektory a profesní činnost jazykových spolupracovníků týž funkční obsah, zejména co se týče stanovení pedagogických požadavků na výuku

cizích jazyků a hodnocení znalostí posluchačů, a zadruhé zjistit, zda oba zmíněné druhy funkcí uspokojují tytéž potřeby výuky na italských univerzitách.

28 Za předpokladu, že předkládající soud shledá existenci vztahu kontinuity mezi funkcemi výměnného lektora a funkcemi jazykového spolupracovníka vykonávanými N. Delay navzdory dočasnému přerušení pracovněprávního vztahu s jejím zaměstnavatelem, bude nutno zkoumat, zda by tuzemskému pracovníku, který se nachází ve srovnatelné situaci, byla uznána na základě zákona č. 230/62 práva, kterých nabyl od data prvního přijetí do pracovního poměru.

29 Co se konkrétněji týče účinků přerušení pracovněprávního vztahu, je třeba zdůraznit, že v bodě 28 výše citovaného rozsudku ze dne 26. června 2001, Komise v. Itálie, Soudní dvůr rozhodl, že pouze analýza zaměřená na věcnou podstatu, a nikoli na formu právních režimů umožní zjistit, zda jejich skutečné uplatnění na různé kategorie pracovníků, kteří se nacházejí ve srovnatelném právním postavení, vede k situacím, které jsou v souladu, anebo naopak v nesouladu, se základní zásadou zákazu diskriminace na základě státní příslušnosti.

30 Vzhledem ke všem výše uvedeným úvahám je třeba na položenou otázku odpovědět tak, že čl. 39 odst. 2 ES brání tomu, aby v rámci nahrazení pracovní smlouvy na dobu určitou o výkonu činnosti výměnného lektora pracovní smlouvou na dobu neurčitou o výkonu činnosti jazykového spolupracovníka bylo osobě, která se nachází v situaci žalobkyně v původním řízení, odmítnuto uznat práva, jichž nabyla od data prvního přijetí do pracovního poměru, s důsledky pro odměnu, zohlednění počtu odpracovaných let a hrazení příspěvků na sociální zabezpečení zaměstnavatelem, zatímco tuzemskému pracovníku, který se nachází ve srovnatelné situaci, by tato práva uznána byla. Vnitrostátnímu soudu přísluší ověřit, zda tomu tak je ve věci v původním řízení.

K nákladům řízení

31 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru, než vyjádření uvedených účastníků řízení, se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (sedmý senát) rozhodl takto:

Článek 39 odst. 2 ES brání tomu, aby v rámci nahrazení pracovní smlouvy na dobu určitou o výkonu činnosti výměnného lektora pracovní smlouvou na dobu neurčitou o výkonu činnosti jazykového spolupracovníka a odborníka v oblasti mateřského jazyka bylo osobě, která se nachází v situaci žalobkyně v původním řízení, odmítnuto uznat práva, jichž nabyla od data prvního přijetí do pracovního poměru, s důsledky pro odměnu, zohlednění počtu odpracovaných let a hrazení příspěvků na sociální zabezpečení zaměstnavatelem, zatímco tuzemskému pracovníku, který se nachází ve srovnatelné situaci, by tato práva uznána byla. Vnitrostátnímu soudu přísluší ověřit, zda tomu tak je ve věci v původním řízení.

Podpisy.